

לחולין שנשחטו בעזרה, כיון ששניהם אסורים באכילה בגלל שיצאו ממחיצתם (שפת אמת, בדעת התוס').

קסבר רבי אבהו קשהותרה נבילה היא וחלבה וגידה הותרה, ומכיון שגיד הנשה של נבילה מותר בהנאה, בהכרח שמה שנאמר בתורה 'לא יאכלו' בגיד הנשה, אינו כולל איסור הנאה, ולכן גם גיד של בהמה כשרה שאינה נבילה מותר בהנאה (מהרש"א, ע"פ רש"י).

והטעם שהגמ' אמרה דוקא 'כשהותרה נבילה' ולא 'כשהותרה טריפה', אף שטריפה גם היא מותרת בהנאה ונכתבה בתורה לפני נבילה, כיון שבטריפה כתבה התורה בפירוש 'ובשר בשדה טריפה', וגיד הנשה אינו נחשב בשר, ורק נבילה שהתורה לא אמרה בפירוש בשר, סוברת הגמ' שגיד הנשה נכלל בהיתר הנאה של נבילה (צל"ח).

הניחא למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם אלא למאן דאמר וכו', ומחלוקתם היא האם התורה אסרה רק את הגידים הקטנים שיצאים מגיד הנשה, שיש בהם טעם, אבל גיד הנשה עצמו שהוא קשה כעץ ואין בו טעם מותר, או שמא התורה אסרה את גיד הנשה עצמו אף שהוא קשה כעץ ואין בו טעם. אבל אין לומר שנחלקו במציאות האם יש טעם בגיד הנשה, כיון שאפשר לתת לטבח גוי לטעום אם יש בו טעם. ויש מפרשים, שמחלוקתם היא בגיד הנשה עצמו האם יש בו טעם, והטעם שלא נותנים לגוי לטעום, כיון שיש בו רק טעם קלוש ולא סומכים בזה על טעמית טבח גוי (ע"פ רשב"א חולין צב, ב ד"ה הא, וראה מהר"ם חלאווה).

אלא למאן דאמר אין בגידין בנותן טעם מאי איכא למימר, ולדעה זו גיד הנשה אינו בכלל נבילה, ואין בו את היתר הנאה שנאמר בנבילה (רש"י), ואם כן איסור האכילה שנאמר בו הריהו כשאר כל איסורי הנאה שבתורה [לדעת רבי אבהו], שכוללים גם איסור הנאה, ואף שאין בגידין בנותן טעם, טעם קלוש יש בהם, וגם הנאה זו אסורה (קהלות יעקב כג, אולם ראה רעק"א כא, ב ד"ה דאמר ר' אבהו).

רבי שמעון הכי נמי דאסר בהנאה. הרמב"ם (מאכלות אסורות ה, יד) פסק שגיד הנשה מותר בהנאה, ומאידך פסק (שם טו, יז) שאין בגידין בנותן טעם – אף שהגמ' כאן מסיקה שלמאן דאמר אין בגידין בנותן טעם, גיד הנשה אסור בהנאה [לרבי אבהו שהלכה כמותו] – משום שלהלן (כג, ב) למדו שגיד הנשה מותר בהנאה מקל וחומר מחלב, ומה שאמרו כאן שגיד הנשה מותר בהנאה רק למאן דאמר יש בגידין בנותן טעם, אינו אלא לרווחא דמילתא (ח' ה"ו), וראה עוד קובץ שיעורים אות צ. ■ להלכה, גיד הנשה מותר בהנאה (ש"ע י"ד סו, ט-א).

והרי דם דרמנא אסור וכו', ודם אינו בכלל בהמה, ולכן אין לומר שכשהתירה התורה ליהנות מנבילה התירה ליהנות מדמה (תוס'). ויש שפירש, שגם אם דם בכלל בהמה, אין ללמוד מזה שדם מותר בהנאה, כיון שהתורה כתבה את היתר ההנאה בלשון 'אכילה', ובדם לא שייכת אכילה אלא שתיה (פני יהושע). ויש שפירש, שאיסור דם אינו נכלל בהיתר של נבילה, כיון שדם שבלוע בגוף הבהמה אינו אסור באיסור דם, כמבואר בחולין (צג, א), ורק לאחר שפירש אסור הוא באיסור דם, ואז כבר אינו בכלל בהמה (רא"מ הורוויץ, וראה דבר שמואל שלדבריו מיושב מדוע לא הביאו ראה שדם מותר בהנאה, ממה שמותר לחרוש בשרו אפילו שנהנה ממדו בעת החרושה).

אותו אתה משליך לכלב, והלימוד הוא רק משום שהתורה מיעטה את שאר האיסורים מ'אותו', אבל לולי המיעוט לא היינו אומרים שמכך שהוצרך הכתוב להתייר טריפה בהנאה משמע ששאר האיסורים אסורים בהנאה [וכמו שאמר רבי אבהו לעיל (כא, ב) לגבי נבילה], כיון שיתכן שהתורה באה ללמדנו שמצוה לתת טריפה לכלב כשכר על כך שכשבני ישראל יצאו ממצרים לא חרץ כלב לשוננו, ואין מכך ראייה ששאר האיסורים אסורים בהנאה (רש"י, וראה ביאור נוסף בתוס'). אכן, מאחר שהתורה מיעטה מ'אותו' ששאר האיסורים אסורים בהנאה, שוב אין ראייה מכאן שמצוה לתת טריפה לכלב, אלא יכול למוכרה לגוי, ולכן לא נזכר דבר זה בפוסקים (שפת אמת, ובכך מיישב את קושיית התוס' רא"ש על רש"י, וראה עוד רש"י עה"ט שמות כב, ל, אולם ראה מנחת חינוך מצוה עג אות ג).

ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה, ורק את כלבו אסור להאכיל באיסורי הנאה, כיון שיש לו הנאה באכילת הכלב (רש"י מנחות קא, ב ד"ה מה), אבל מותר להאכיל כלבי הפקר באיסורי הנאה (אור שמח מאכלות אסורות ד, כב, וכן הוכיח מרש"י לעיל ה, ב ד"ה ש"מ). ויש סוברים, שאסור להאכיל אף כלבי הפקר באיסורי הנאה, כיון שיש לו הנאה בכך שמתמלא רצונו להשביע את הבהמה (תשב"ץ ג, רצג; שעה"צ תמח, עה, ע"פ לבוש ומג"א, וראה אור שמח שם, שיש סוברים שבכל איסורי הנאה מותר להאכיל כלבי הפקר, ורק בחמץ אסור להאכילם לפי שנאמר בו 'לא יאכל', וכע"ז בשעה"צ שם).

ורבי מאיר אותו אתה משליך לכלב וכו' – וקושיית הגמ' היא מה ממעט רבי מאיר מ'אותו', שהרי לדבריו לומדים מנבילה ששאר האיסורים אסורים בהנאה, אבל עיקר הכתוב שמתייר טריפה בהנאה נצרך גם לרבי מאיר, ללמדנו שטריפה אינה כשאר איסורים ומותרת בהנאה (רש"י). ואין ללמוד שטריפה מותרת בהנאה מכך שנבילה מותרת בהנאה, כיון שהם שני איסורים שונים, ואף שהרמב"ם (מאכלות אסורות ז, יד) כתב שנבילה וטריפה מצטרפים לכזית משום שטריפה תחילה נבילה היא [דהיינו שמיד כשנטרפה התחילה מיתתה], כמל מקום דין זה אינו מוסכם ותלוי במחלוקת אמוראים בירושלמי, ודברי רש"י כאן הם לפי הדעה האחרת בירושלמי [הסוברת שנבילה וטריפה אינם מצטרפים, ולכן הוצרך רבי מאיר לעיקר הכתוב המתייר טריפה בהנאה] (שיעורי רבי שמואל מכות, תח, ובכך מיישב את קושיית הקובץ שיעורים אות צג, וראה שם שתי"ץ באופן נוסף).

ואידך חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא היא, שמהתורה הם אסורים רק באכילה ולא בהנאה (רש"י, וראה תוס'), והטעם שחולין שנשחטו בעזרה לא התמעטו מ'אותו' כמו שאר האיסורים, כיון שמטריפה לומדים רק איסורים שנאמרו בלשון 'לא תאכל' שהיא אותה לשון של האיסור האמור בטריפה, מה שאין כן חולין שנשחטו בעזרה שלא נאמר בהם לאו, אלא איסורם נלמד מהפסוק 'כי ירחק ממך המקום' (שפת אמת, בדעת רש"י).

ויש מפרשים, שחולין שנשחטו בעזרה אין בהם איסור תורה כלל (תוס', וראה רש"י קידושין נח, א ד"ה ובחולין), אבל אילו היו אסורים באכילה מהתורה, היינו ממעטים מטריפה רק אותם, ולא שאר איסורים, כיון שאיסור זה דומה לאיסור טריפה, שהרי באיסור טריפה נכלל גם עובר שהוציא ידו ממעי אימו בשעת שחיטה, שאינו נותר בשחיטתו [כמבואר בחולין (סח, ב)], ואיסור זה דומה